

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้จัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาของชาติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายนั้นย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเป็นผู้แสวงหาเทคนิคและวิธีการในการจัดประมวลประสบการณ์ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนตามความจำเป็น และตามความต้องการอย่างเหมาะสม สื่อการสอนยังช่วยถ่ายทอดสื่อสารข้อความในการรับรู้ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนให้เข้าใจกันได้ดียิ่งนอกจากนี้สื่อการสอน ยังช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สื่อยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวเนื้อหาสาระ สร้างความความเป็นรูปธรรม ให้เกิดขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการของตนเองและผู้สอนสามารถนำสื่อการสอนมาใช้สร้างความเข้าใจ สร้างความเป็นรูปธรรมของเนื้อหาวิชาการให้เกิดภายในห้องเรียน

การศึกษาในปัจจุบันการศึกษาจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน และใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย พร้อมทั้งจัดแหล่งเรียนรู้ให้เด็ก ได้ศึกษาค้นคว้างานด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้ฟังมาเป็นผู้ฝึกพูดฝึกกระทำ ฝึกใช้ความคิด ฝึกเสนอความคิด ฝึกทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเป็นต้นไป

สื่อการสอนจึงมีความสำคัญมากต่อวงการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย รวมทั้งศึกษานอกระบบในรูปแบบต่างๆ ในฐานะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวเนื้อหาสาระ สร้างความความเป็นรูปธรรม ให้เกิดขึ้นช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการของตนเอง และผู้สอนสามารถนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้สร้างความเข้าใจ สร้างความเป็นรูปธรรมของเนื้อหาวิชาการให้เกิดขึ้นภายในห้องเรียนผู้บริหารสถาบันก็หวังให้สื่อการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนการสอนของสถาบัน เพื่อให้การจัด

การศึกษาในสถาบันมีประสิทธิภาพสูงสุดทั้งด้านหลักสูตร วิธีการสอนและคุณภาพของผู้เรียนที่จบการศึกษาออกไปรับใช้สังคมส่วนรวม โดยสื่อการเรียนการสอนจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันนั้น อีกทั้งการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องสอนเองหมดทุกอย่าง การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง แต่ครูควรมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอีกทั้งเพื่อให้คำแนะนำกับผู้เรียนในการโยงประสบการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539:56)

กิดานันท์ มลิทอง (2536:80) ได้กล่าวเกี่ยวกับสื่อการสอนว่า สื่อการสอนนับว่ามีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน นับแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวอย่างที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดความเข้าใจในความหมายของบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตามล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั้งสิ้น ในการใช้สื่อการสอนนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงคุณลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอน และการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการใช้สื่อด้วย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การที่จะก้าวสู่อารยประเทศในศตวรรษใหม่ได้นั้น จะต้องมีการปฏิรูปในการสร้างคนที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่สังคมการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 47) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ ดังนี้

...จัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็น ต้องการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

.....ส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเสรี อย่างเป็นธรรมชาติ พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้ง การติดตามตรวจสอบและการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย...

ภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะต้องเข้าสู่การประเมินเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ การศึกษา สื่อการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์การประเมินคุณภาพดังกล่าว ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบการ เรียนการสอน ต้องให้ครูใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน หรือมีวิธีการสอน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพียงพอ การวิจัยใน ครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จะเป็นส่วนให้ทราบถึงสภาพสื่อ ความต้องการ รวมถึงการใช้สื่อ การเรียนการสอน ของครูที่นำไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอนมีมากน้อยเพียงใด และนำผลวิจัยมาปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการสอน ของครู โรงเรียนเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สื่อการสอน ของครู โรงเรียนเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความต้องการการใช้สื่อการสอน ของครู โรงเรียนเอกชน อำเภอพระนคร ศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูผู้สอนได้ทราบปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ผู้บริหารนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูล เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานด้านการเรียนการสอนของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีคุณภาพต่อไป
3. นำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อจะเป็นประโยชน์ในทางการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพความต้องการ ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2548 เท่านั้นจำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ การศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเขต 1, 2548)

- 1.1 โรงเรียนธรรมมิกราชวิทยา 2
- 1.2 โรงเรียนศิริเสนาวิทยา
- 1.3 โรงเรียนสุนทรวิทยา
- 1.4 โรงเรียนอรุณประเสริฐ
- 1.5 โรงเรียนประชาศึกษา
- 1.6 โรงเรียนธรรมมิกราชวิทยา
- 1.7 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
- 1.8 โรงเรียนขอเซฟอยุธยา
- 1.9 โรงเรียนอิสลามศรีอยุธยามูลนิธิ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. สื่อการสอนในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะของสื่อ ดังต่อไปนี้คือ

2.1 เครื่องมือหรืออุปกรณ์ (hardware) ได้แก่ สื่อประเภทที่ประกอบไปด้วยกลไกไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายทั้งหลาย เครื่องเสียง วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้งเครื่องสอนและคอมพิวเตอร์ บางที่เรียกว่า สื่อประเภทหนัก สื่อประเภทนี้เป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้รับโดยตัวของมันเองไม่สามารถสื่อความหมายได้ต้องอาศัยสื่ออื่นมาช่วย เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ต้องการฟิล์มภาพยนตร์ วิทยุและโทรทัศน์ต้องการรายการ เป็นต้น

2.1 วัสดุ (software) ได้แก่ สื่อประเภทที่บรรจุเนื้อหาและรายการต่าง ๆ เอาไว้บางชนิดสามารถใช้ได้โดยตัวของมันเองโดยเอกเทศ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ ป้ายนิเทศ เป็นต้น แต่บางชนิดต้องอาศัยสื่อประเภทหนักมาช่วย เช่น ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นสไลด์ ม้วนเทปบันทึกเสียง เป็นต้น บางที่เราเรียกว่า สื่อประเภทเบา สิ่งสำคัญสำหรับสื่อประเภทนี้ คือ เป็นตัวอุ้มหรือตัวเก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง ตัวอักษร และสัญลักษณ์ในรูปต่าง ๆ เอาไว้เป็นตัวที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ

2.3 เทคนิคหรือวิธีการ (techniques or methods) การสื่อสารหรือการถ่ายทอดประสบการณ์หรือความหมายในรูปของกิจกรรม คือ การรวมเอาทั้งเครื่องมือ วัสดุและวิธีการเข้าด้วยกัน แต่เน้นเทคนิคหรือวิธีการเป็นสำคัญ เช่น ต้องการสอนวิธีตอนต้นไม้ให้กับเกษตรกรอาจต้องใช้ทั้งแผนภูมิแสดงขั้นตอนในการทำ ใช้เทคนิคของการสาธิตให้เกษตรกรได้เห็นวิธีการที่ถูกต้องในการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ เทคนิคหรือวิธีการนี้มีหลายอย่าง เช่น การสาธิต การจัดศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การจัดประกวด เป็นต้น (ณรงค์, 2535)

นิยามศัพท์

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตจำกัด ดังนี้

สื่อการสอน หมายถึง โสตทัศนวัสดุ โสตทัศนอุปกรณ์ เทคนิควิธีการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบและสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สภาพการใช้สื่อ หมายถึง ลักษณะสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันของการใช้สื่อการสอนประเภท วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการสอน ของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัญหา หมายถึง เหตุขัดข้อง ในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์ การเรียนการสอน และสิ่งที่ต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการใช้สื่อการเรียนการสอนซึ่งอาจเป็นการจัดเตรียม จัดหา การเลือก และการใช้ คุณภาพ ปริมาณ การบริหาร และกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ที่ผู้สอน ผู้เรียนเลือกสรร รวมทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้สื่อ สถานภาพของสื่อ และการใช้สื่อการเรียนด้วยตนเอง

ครู หมายถึง บุคคลากรที่ทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการในการใช้สื่อการสอน ซึ่งอาจจะเป็นเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์เทคนิควิธีการ กิจกรรมที่ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการเลือกสรรมาใช้ประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อการสอน หมายถึง ทักษะและการพิจารณาเลือกใช้สื่อประกอบการเรียน การสอน อย่างเหมาะสมและถูกต้องในการสอน

โรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานศึกษา หรือสถานที่ที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง หน่วยงานส่งเสริมประสานงาน สนับสนุนและกำหนดกฎระเบียบและเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ